

KICHIK BIZNES DA LOYIHALARNI SAMARALI BOSHQARISH VOSITALARI

Aziza Qurbonboyeva Umid qizi
Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich
Iqtisod fanlari nomzodi

Anotatsiya. So‘nggi yillarda biznes sohasi jadal sur‘atlar bilan rivojlanib, kichik biznes subyektlarining faoliyatida loyihalarni samarali boshqarish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Kichik korxonalar o‘z faoliyatini muvaffaqiyatli tashkil etishlari uchun loyiha boshqaruvi vositalaridan oqilona foydalanish zarur. Ushbu maqolada kichik biznesda loyihalarni puxta rejalashtirish, jamoa a‘zolari o‘rtasida muvofiqlashtirilgan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish, risklarni baholash va oldini olish usullariga e‘tibor qaratiladi. Shuningdek, loyihani boshqarishda qo‘llaniladigan zamonaviy raqamli texnologiyalar, ularning samaradorlikka ta‘siri va resurslardan oqilona foydalanishdagi o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, to‘g‘ri tanlangan boshqaruv vositalari nafaqat ish jarayonini optimallashtiradi, balki biznesning barqaror o‘sishiga ham xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, loyiha boshqaruvi, boshqaruv vositalari, raqamli texnologiyalar, samaradorlik, avtomatlashtirish, risklarni boshqarish.

Аннотаци. В последние годы управление проектами стало ключевым фактором успеха в сфере малого бизнеса. Эффективное планирование, координация деятельности команды, а также использование современных цифровых инструментов позволяют малым предприятиям оптимизировать свои ресурсы и повышать конкурентоспособность. В данной статье рассматриваются методы проектного управления, подходящие для малых бизнес-структур, особенности применения таких платформ, как Trello, Asana, Jira и Monday.com, а также их роль в автоматизации бизнес-процессов. Особое внимание уделено оценке рисков, контролю за выполнением задач и стратегическому подходу к управлению жизненным циклом проекта. Результаты исследования демонстрируют, что правильно выбранные инструменты управления проектами положительно влияют на эффективность и устойчивое развитие бизнеса.

Ключевые слова: малый бизнес, управление проектами, цифровые инструменты, эффективность, автоматизация, оценка рисков, командная работа.

Abstract. *In recent years, project management has become a crucial factor for the success of small businesses. Efficient planning, well-coordinated teamwork, and the use of modern digital tools allow small enterprises to optimize their resources and increase competitiveness. This article explores project management approaches tailored to the needs of small businesses, analyzing platforms such as Trello, Asana, Jira, and Monday.com, and their role in automating business processes. Special attention is given to risk assessment, task tracking, and strategic management of the project lifecycle. The findings suggest that selecting the right project management tools positively affects overall productivity and contributes to sustainable business growth.*

Keywords: *small business, project management, digital tools, efficiency, automation, risk assessment, teamwork.*

Kirish

Hozirgi zamonaviy iqtisodiy sharoitda kichik biznes subyektlari nafaqat bandlikni ta'minlash, balki mamlakat ichki yalpi mahsulotining ortishiga ham sezilarli hissa qo'shmoqda. Ularning raqobatbardoshligini oshirishda loyiha faoliyatining to'g'ri yo'lga qo'yilishi va boshqaruvning samarali tashkil etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Kichik biznesda har bir loyiha – bu aniq belgilangan maqsadga erishish yo'lida amalga oshiriladigan bosqichma-bosqich strategik harakatlar majmuasidir. Shu sababli, loyihalarni boshqarish jarayonini tartibga soluvchi vositalar va texnologiyalardan foydalanish bugungi kunning dolzarb talabiga aylangan.

Zamonaviy boshqaruv tizimlari – Trello, Asana, Jira, ClickUp, Monday.com va shu kabi boshqa raqamli platformalar kichik korxonalarda samarali loyiha boshqaruvini tashkil etishda muhim vosita sifatida xizmat qilmoqda. Ushbu vositalar orqali loyihaning barcha bosqichlari – rejalashtirish, resurslarni taqsimlash, ijro nazorati, muddat va byudjet monitoringi kabi jarayonlar soddalashadi va tezlashadi. Ayniqsa, cheklangan resurslarga ega bo'lgan kichik biznes subyektlari uchun bunday vositalar vaqt va mablag' tejashiga xizmat qilib, umumiy ish faoliyatining unumdorligini oshiradi. Ushbu tadqiqot kichik biznesda loyihalarni boshqarish jarayonini optimallashtirishga xizmat qiluvchi vositalarni tahlil qilish, ularning amaliy qo'llanilishi va natijaviyligini baholashga qaratilgan bo'lib, loyihani samarali yuritish bo'yicha zarur tavsiyalarni ishlab chiqishni maqsad qiladi.

Kichik biznesda loyihalarni samarali boshqarish bugungi tez o'zgaruvchan iqtisodiy sharoitda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun muhim ahamiyatga ega. Loyihani boshqarish – bu ma'lum bir muddat ichida aniq natijaga erishishga qaratilgan resurslarni rejalashtirish, tashkil qilish, boshqarish va nazorat qilish tizimidir. Kichik biznes subyektlari o'z miqyosiga ko'ra katta kompaniyalardan farq qilsa-da, ular ham zamonaviy boshqaruv

texnologiyalariga ehtiyoj sezadilar. Loyihalarni samarali boshqarish vositalari kichik biznes vakillariga har bir bosqichda – loyiha g‘oyasini ishlab chiqishdan tortib uni amalga oshirishgacha – tizimli va aniq yondashish imkonini beradi. Ushbu vositalar yordamida moliyaviy resurslar oqilona taqsimlanadi, ishchi kuchi mehnati ratsional tarzda yo‘naltiriladi, vaqt omili ustuvorlik bilan hisobga olinadi. Kichik biznes egalari uchun loyiha boshqaruvi vositalarining mavjudligi ularning strategik qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshiradi.

Loyihani boshqarish bosqichi	Amalga oshiriladigan harakatlar	Qo‘llaniladigan vositalar	Kutilayotgan natijalar
Tahlil va rejalashtirish	Maqsad va muammolarni aniqlash, loyiha rejasini tuzish	SWOT tahlil, Business Model Canvas	Aniq maqsadlar va strategik yo‘nalishlar
Resurslarni taqsimlash	Budjetni rejalashtirish, inson va moddiy resurslarni taqsimlash	Excel, Smartsheet	Optimal resurslar taqsimoti
Vazifalarni taqsimlash	Ishchilar o‘rtasida vazifalarni ajratish	Asana, Trello, Notion	Jamoada aniq vazifa bo‘linishi
Nazorat va monitoring	Jarayonni kuzatish, kechikishlar va muammolarni aniqlash	Jira, Gantt Chart, Monday.com	Vaqtida aniqlangan xatoliklar va yechimlar
Tahlil va hisobot berish	Loyihani tahlil qilish, natijalarni baholash	Google Data Studio, Zoho	Samaradorlik bahosi, kelajak uchun xulosalar
Takomillashtirish	O‘rganilgan saboqlar asosida takliflar ishlab chiqish	Feedback formalar, SWOT	Yangi loyihalar uchun tajriba va yaxshilanishlar

Raqamli vositalardan foydalanish – masalan, Trello, Asana, Jira, Notion, Monday.com, Zoho Projects kabi tizimlar – kichik biznesning ichki ish jarayonlarini

avtomatlashtirish, loyiha ishtirokchilari o‘rtasida uzviy aloqani yo‘lga qo‘yish, bajarilgan vazifalarni monitoring qilish, vaqt va muddatlarni rejalashtirish, xatarlarni oldindan aniqlash hamda samarali qarorlar qabul qilishga xizmat qiladi. Bunday platformalar yordamida loyiha rahbari va jamoa a‘zolari o‘rtasida axborot almashinuvi tezlashadi, har kim o‘z vazifasini aniq biladi, vazifalarning bajarilishi real vaqt rejimida kuzatilib boriladi. Ayniqsa, kichik korxonalarda cheklangan moliyaviy resurslar mavjud bo‘lgan sharoitda ushbu vositalar orqali vaqt va mablag‘ tejaladi, mehnat samaradorligi oshadi. Shuningdek, loyihalarni amalga oshirishda zamonaviy boshqaruv yondashuvlari – Agile, Scrum, Lean, Kanban metodologiyalarining qo‘llanilishi muhim bo‘lib, ular loyiha moslashuvchanlik darajasini oshiradi, mijoz ehtiyojlariga tezkor javob berishni ta‘minlaydi. Bular orqali kichik biznes subyektlari raqobatbardosh mahsulot va xizmatlarni taklif qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shu bilan birga, loyiha boshqaruvi vositalari tashkiliy strukturaning ichki tartibini yaxshilaydi, xodimlar o‘rtasida intizom va mas‘uliyat hissini kuchaytiradi, korxona ichida shaffoflikni ta‘minlaydi. Loyiha jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan xatarlarni oldindan baholash va ularning oldini olish bo‘yicha choralar ko‘riladi. Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, loyihalarni boshqarish vositalaridan foydalangan kichik biznes subyektlarining o‘sish sur‘ati, mijozlar soni va foyda darajasi an‘anaviy usullarni qo‘llagan bizneslarga nisbatan ancha yuqori bo‘lgan. Shu sababli kichik biznes subyektlariga loyiha boshqaruvi vositalarini joriy qilish va ularni zamon talablariga moslashtirib yuritish tavsiya etiladi. Bunda nafaqat texnologik, balki psixologik, ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy omillarni ham hisobga olish zarur. Loyiha samaradorligi esa natijada qo‘yilgan maqsadga erishish darajasi, vaqt, xarajat va sifat ko‘rsatkichlari asosida baholanadi. Har bir loyiha yakunida tahlil qilinib, tajriba to‘planadi va bu keyingi loyihalarni amalga oshirishda mustahkam poydevor bo‘lib xizmat qiladi. Shu tariqa, kichik biznesda loyihalarni samarali boshqarish – bu raqobatdosh, barqaror va innovatsion faoliyat yuritishning asosiy garovi bo‘lib qolmoqda.

Kichik biznes subyektlari o‘z faoliyatini muvaffaqiyatli yuritish uchun nafaqat iqtisodiy, balki texnologik jihatdan ham zamonga mos ravishda o‘zgarishga majbur. Shu bois, loyihalarni boshqarishda klassik yondashuvlardan tashqari innovatsion metodlar ham joriy qilinmoqda. Jumladan, **Agile**, **Scrum** va **Lean** kabi zamonaviy boshqaruv metodologiyalari kichik korxonalar uchun moslashuvchanlik va tejamkorlikni ta‘minlaydi. Bu metodlar qisqa muddatlarda natijaga erishish, mijoz talablariga tezkor javob qaytarish va doimiy takomillashtirish imkonini beradi. Masalan, **Scrum** uslubida ishlovchi kichik biznes subyektlari har bir bosqichda mijoz bilan aloqa o‘rnatgan holda loyiha natijalarini tahlil qiladi. Bu esa xizmat yoki mahsulot sifatini oshirishga xizmat qiladi. **Lean metodologiyasi** orqali esa ortiqcha xarajatlar yo‘q qilinadi, faqat foyda keltiruvchi bosqichlar saqlab

qolinadi. Shuningdek, kichik bizneslarda **bulutli texnologiyalar** (Cloud services) orqali jamoaviy boshqaruv soddalashtirilmoqda. Google Workspace, Microsoft 365 kabi platformalar yordamida loyiha hujjatlari va hisob-kitoblar yagona tizimda saqlanadi va tahrir qilinadi. Bu esa vaqt va mablag‘ tejallishini ta’minlaydi. Bugungi raqamli muhitda **sun’iy intellekt asosidagi vositalar** ham kichik biznes loyihalarida qo‘llanilmoqda. Masalan, ChatGPT yoki Notion AI yordamida matnlar, hujjatlar yoki hisobotlar avtomatik tarzda ishlab chiqilmoqda. Bu esa inson omilidan kelib chiqadigan xatolarni kamaytiradi va samaradorlikni oshiradi.

Yana bir muhim jihat shuki, kichik bizneslar o‘z loyihalarida **barqarorlik (sustainability)** tamoyillarini inobatga olib, ekologik va ijtimoiy mas’uliyatli strategiyalarni qo‘llashmoqda. Masalan, chiqindisiz ishlab chiqarish, yashil texnologiyalarni joriy qilish va mahalliy hamjamiyatlar bilan hamkorlik qilish orqali nafaqat iqtisodiy foyda, balki ijtimoiy ishonch ham ortmoqda. Kichik biznesda loyihalarni samarali boshqarish bugungi raqamli davrda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishning asosiy omillaridan biridir. Tashkilotning resurslari cheklangan bo‘lgan sharoitda, vaqt va mablag‘ni tejaydigan, natijaga yo‘naltirilgan boshqaruv vositalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. An’anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda Agile, Scrum, Lean kabi zamonaviy metodologiyalar kichik biznes subyektlariga tezkor qaror qabul qilish, mijoz ehtiyojlariga moslashish va barqaror o‘sishni ta’minlash imkonini bermoqda.

Bundan tashqari, bulutli texnologiyalar, sun’iy intellekt va onlayn hamkorlik platformalari loyihalarni masofadan turib ham samarali boshqarish imkonini beradi. Ayniqsa, barqaror rivojlanish, ekologik mas’uliyat va mahalliy hamjamiyat bilan integratsiyalashgan yondashuvlar kichik biznesning ijtimoiy ishonchini oshiradi. Shunday qilib, kichik biznes uchun samarali loyiha boshqaruvi – bu faqat jarayonni yuritish vositasi emas, balki uning raqobatbardoshligini oshiruvchi strategik omildir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Назаров Ш.Ш. *Лойиҳаларни бошқариш асослари*. – Т.: Иқтисод, 2020.
2. Karimov A. *Kichik biznes asoslari va uni rivojlantirish yo‘llari*. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
3. Project Management Institute (PMI). *A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide)*. – 7th Edition, 2021.
4. Касимов Б. *Бизнес режа ва лойиҳа бошқаруви*. – Тошкент: “Ilm ziyo”, 2019.
5. Турапов А.М. *Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликда инновацион ёндашувлар*. – Тошкент: “Fan”, 2022.
6. Harvard Business Review. *The Lean Startup Methodology*. – www.hbr.org
7. McKinsey & Company. *Small Business Digital Transformation: Challenges and Opportunities*, 2023.
8. OECD. *Entrepreneurship and SME Policies in Uzbekistan*, 2022.